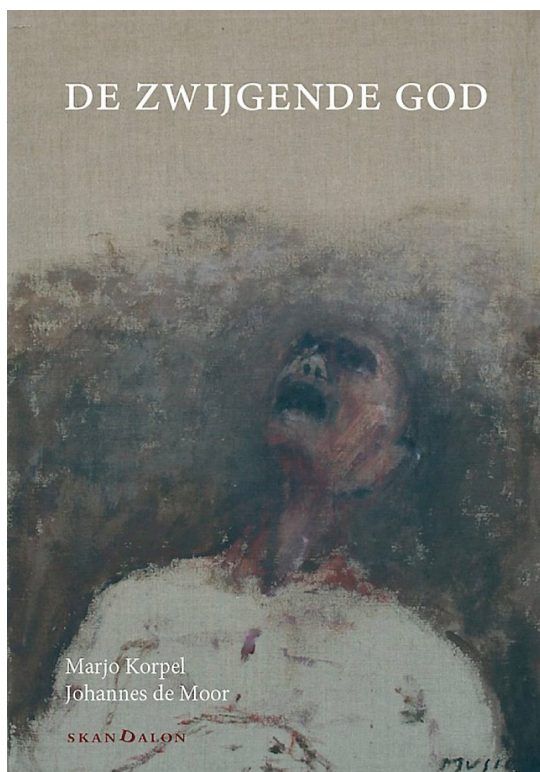

Bijbel laat sprekende God zien

21-10-2011 10:07 | Klaas van der Zwaag

Omslag van het boek "De zwijgende God".

UTRECHT – Het zwijgen van God is een regelmatig terugkerend thema bij hedendaagse filosofen en theologen, maar de Bijbel laat juist een sprekende God zien, constateren dr. Marjo Korpel en emeritus hoogleraar Johannes de Moor.

Korpel en De Moor schrijven dat in hun boek "De zwijgende God" (uitg. Skandalon). Dr. Korpel is universitair docent Oude Testament aan de Universiteit Utrecht, prof. De Moor emeritus hoogleraar Semitische talen en culturen aan de Protestantse Theologische Universiteit Kampen.

Vrijdag vindt in Utrecht een –inmiddels volgeboekt– symposium plaats ter gelegenheid van de verschijning van het boek. Onder meer de bekende auteur Jan Siebelink zal op het werk reageren. Ooit zei Siebelink in een interview dat het hem zo speet dat hij nooit God heeft mogen beleven. „Ik had zo graag de extase van mijn vader gevoeld toen hij op een dag 'geslagen' werd door God, maar mijn ziel is tot op heden dor gebleven." Hij spreekt over het zwijgen van God als misschien wel „mijn grootste angst.”

Terwijl het zwijgen van God, of een afwezige of zelfs dode God, een terugkerend thema is in de wereld van literatuur, film en theater, is de moderne verheerlijking van de stilte en het zwijgen van God nauwelijks terug te vinden in de Bijbel, constateren de beide schrijvers. „De huidige actualiteit van het thema moet vooral gezien worden als een product van onze moderne tijd.”

In het boek beschrijven de auteurs allereerst het idee van de zwijgende God in de moderne cultuur. Filosofen en theologen spreken dubbelzinnig over een zwijgende, afwezige en dode God, waarbij velen van hen ten slotte het geloof opgeven. Kenmerkend voor het Bijbelse Godsbeeld is niet het lijden en sterven van God, maar „het gedurfde getuigenis van een levende God.” Als gelovigen zeggen dat God tot hen spreekt of zwijgt, hebben zij het over hun eigen ervaringen met God. De gelovige moet weten dat de donkere kant van God niet tot Zijn Wezen behoort, menen de auteurs.

De schrijvers willen de Bijbelse gegevens over een zwijgende God bekijken tegen hun culturele achtergrond en deze confronteren met het scepticisme van de huidige tijd. De auteurs vergelijken in hun onderzoek oudoosterse bronnen met de Bijbel. In het oude Nabije Oosten durfden de meeste mensen niet op directe wijze te communiceren met de hoogste goden. Ze deden dit vaak via een lagere godheid. Rechtstreekse communicatie tussen God en min of meer bevoorrechte mensen is vooral beperkt tot de eerste boeken van de Bijbel. In het algemeen spreekt God niet direct met mensen, maar via bemiddelaars, zoals profeten, priesters en schrijvers.

Israël beschimpde de goden van de andere volken vanwege hun onvermogen om te antwoorden op de gebeden van hun aanbidders. In het oude Nabije Oosten kwam de gedachte regelmatig voor dat de goden sliepen, zoals mensen. Ook al was men diep overtuigd van de absolute onbereikbaarheid van de Schepper, tegelijk werd aangenomen dat Hij luisterde naar de klachten van mensen en zou antwoorden op hun gebeden.

Terwijl goddelijk zwijgen vanwege ontzag, angst of onvermogen vaak voorkomt in documenten in het Nabije Oosten, wordt deze vorm van zwijgen in de Hebreeuwse Bijbel nooit toegeschreven aan God. Zowel binnen als buiten Israël bestond de overtuiging dat volhardend gebed van de rechtvaardige het zwijgen van de godheid kon doorbreken.

De auteurs benadrukken de moed die nodig is getuige van een sprekende God te worden in onze tijd. Zeggen dat God zwijgt, komt erop neer dat Zijn boodschappers niet in staat zijn om te spreken in Zijn Naam. „Uit ons onderzoek bleek dat ook degenen die in het verleden wél het woord van God durfden te spreken vaak ongelooft en spot ten deel viel, of zichzelf niet meer in staat achtten om de rol van zegsman van God nog langer uit te voeren, soms tijdelijk, maar ook wel voorgoed.”

Dat God zwijgt is een aansporing voor mensen om zelf te spreken en actie te ondernemen voor Zijn plannen met deze wereld, zo stellen de schrijvers als antwoord. De auteurs corrigeren daarmee een dogmatische voorstelling van goddelijke openbaring als eenrichtingsverkeer en ruilen deze in voor een „interactief creatief proces.” Hoewel ze zo het zwijgen over God proberen te doorbreken, leveren ze daarbij in op Gods almacht en vragen aandacht voor de voortgaande schepping en voortgaande openbaring. Maar hoe dan ook, het zwijgen van God staat op gespannen voet

met de Bijbel.